

CARLET, RIBERA ALTA

Situat a la ribera del riu Magre, a la Vall dels Alcalans, té una superfície de 45,60 km². El terme és en gran part una planura que va baixant progressivament des de l'oest pels contraforts de la serra del Cavalló que formen les llomes de Matamon, on el Trencall o Quencall és la cota més alta amb 506,4 metres d'altura, passant pels relleus que formen les muntanyes que envolten el barranc del Pi de la Cabra, la Mola, els cabeçlets i on les conques més importants són el riu Magre, d'escàs cabal però de fortes avingudes, el riu Sec o la rambla de la Parra. Es pot tenir una visió dels diferents paisatges del terme de Carlet des de punts habilitats pel municipi com la Font Blanca o el Mirador de la Mola. La integració dels paisatges del riu Magre

també estan millorant-se a través de projectes urbanístics i accions de la Mesa del Magre formada per alcaldes de la Ribera.

S'han assajat diferents teories per al topònim i sembla que la més acceptada és la que diu que procedeix de l'àrab Qalaet, que significava "castell" o "plaça forta" i d'on esdevindria també el topònim de la subcomarca la Vall dels Alcalans.

Apareix anomenada al Llibre del Repartiment la vila de Carlet, que va ser donada a Pere de Montagut, el qual atorgà la primera carta pobla el 17 de gener de 1252. Després dels Montagut passà als Vilanova i en 1374 Vidal de Vilanova ven Carlet als jurats de València els quals en 1375 li la venen a Gonçal de Castellví, primer membre de la família Castellví com a senyors de Carlet.

En 1520 Carlet posseeix dues cartes de poblament, una per a mudèjars i una altra per a cristians. En 1604 es crea el Comtat de Carlet a favor de Jordi de Castellví i López de Mendoza. En 1610, després de l'expulsió dels moriscs, se'n va donar una altra, de carta pobla, per als nous pobladors. Es produeixen al llarg dels segles diferents enfrontaments entre la població i els comtes i en 1801 se saqueja el palau del comte i s'incendia l'arxiu. En 1805 Carlet aconsegueix incorporar-se a la Corona per a alliberar-se de les accions dels senyors. En 1891 s'enderroca el palau comtal.

De 1766 és l'actual edifici de l'ermita de Sant Bernat. Diferents estudis apunten que aquest seria l'última d'altres edificacions, al mateix lloc, dedicades a sant Bernat i les germanes, santa Maria i santa Gràcia, i que estarien ubicades on estava el palau residencial de Pintarrafes, on nasqueren els esmentats sants patrons de Carlet. L'edifici és de planta heptagonal. Són molt poques les ermites i esglésies amb set costats. Diferents estudis atribueixen aquesta preciosa peça arquitectònica a Antoni Gilabert Fornés, que va ser nomenat director general de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles en 1784. El 23 de juliol de cada any se celebra la romeria als sants patrons, que compta amb una gran popularitat; són molts els carletins i forans que visiten l'ermita i el seu entorn on realitzen diferents activitats religioses i lúdiques.

Del segle XVIII és també l'església de l'Assumpció de Nostra Senyora, encara que molt reformada al segle XX conserva en la façana els dos cossos originals del XVIII. Al seu interior, en l'altar major, podem contemplar les pintures de Ginesta i Barés. Es conserven diferents relíquies com la dels Sants Patrons o de la Sagrada Espina, valuoses peces d'imatgeria de les quals destaca el Davallament (ca. 1802) de José Gil i sobretot la imatge de Santa Maria de Carlet, ubicada en una capella pròpia. Es tracta d'una talla de finals del segle XIII de transició entre el romànic i el gòtic, una peça excepcional per la seua mida, per la finesa de la talla i la policromia.

Al llarg de la història, l'economia ha estat basada en l'agricultura, terres de secà a la part dreta del Magre on es conreava vinya, olivera i garrofer i, a l'esquerra del Magre, on es regava, morera, blat i horticultura. Un dels productes més importants va ser la pansa, que propicià un cert auge amb una gran activitat cultural.

En 1886 la banda La Primitiva de Carlet guanyà el primer certamen de bandes de música de València. En 1889 s'inaugura el teatre El Siglo, un edifici magnífic per a la seua època, atesa la seua categoria, que formaria part del circuit estatal de companyies de teatre, sarsuela i varietés. En 1894 el ferrocarril arriba a Carlet, cosa que possibilità l'expansió del conreu de la

taronja pel seu millor transport des dels magatzems fins al port de València. De 1910 és l'antic Hospital municipal, d'estil historicista, que actualment és la Residència La Llum per a persones amb diversitat funcional. En 1926,

el dictador Primo de Rivera visita Carlet, inaugura el Parc Escolar (col·legi Juan Vicente Mora) i ens atorga el títol de ciutat. El col·legi J. V. Mora és un gran recinte on les aules es distribueixen per tot l'espai enjardinat, obra de l'arquitecte Francesc Mora Berenguer; també d'aquest arquitecte és l'Estació de 1925.

De 1927 són els antics Depòsits d'Aigua, obra de l'enginyer Eugenio de Ondovilla. Aquests tipus d'edificis es classifiquen en allò que es

denomina arquitectura industrial, una arquitectura totalment funcional, moltes vegades dissenyada per enginyers, però no deixa de tenir gràcia en aquest cas l'ús de l'estil historicista de l'època en la manera d'articular elements arquitectònics integrats en la decoració neoàrab. Ubicats en un lloc anomenat tradicionalment Els Pinets, actualment es conserven com a instal·lacions municipals d'esbarjo.

L'actual Mercat municipal és una obra de l'arquitecte Marià Peset de 1930 en estil modernista art decó. D'estil historicista i modernista són moltes de les façanes del carrer Major i altres carrers limítrofs com el de la casa que era d'Amparito Roca que encara es conserva i que és on li donava classes a la jove a la qui dedicà el famós pasdoble el mestre Jaume Teixidor.

El Trinquet és una edificació privada dels anys 40, però recentment l'ha adquirida l'Ajuntament per a la seua rehabilitació.

L'actual edifici de l'Ajuntament es va inaugurar en 2012.

Bernat Nogués Soldado